

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

**ΠΡΑΞΗ: «ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΛΛΗΝΟΜΑΘΕΙΑΣ: ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ
ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ/ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΞΕΝΗΣ/ΔΕΥΤΕΡΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ»**

Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας

και Θρησκευμάτων

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

*«Προσαρμογή υλικού για τη διδασκαλία,
εκμάθηση, πιστοποίηση της ελληνικής σε
άτομα με αναπηρίες»*

Διδασκαλία/Εκμάθηση της Ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας σε άτομα
με αναπηρίες όρασης

Σύνταξη:

Κατερίνα Αθανασιάδου

Δήμητρα Ζούμα

Επιμέλεια:

Χριστίνα Μητσοπούλου

Υπεύθυνοι Παραδοτέου:

Άννα Κοκκινίδου

Μαρία Δημητρακοπούλου

(Κυριακή Σπανού, Γεωργία
Ματζουλά και Δρ. Δημήτρης
Τζιμώκας)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα	3
1. Εισαγωγικό γενικό πλαίσιο	4
1.1. «ΑΣΤΕΡΙΑΣ» & «ΜΙΚΡΟΣ ΑΣΤΕΡΙΑΣ»	4
2. Μελέτη των βιβλίων «ΑΣΤΕΡΙΑΣ» και «ΜΙΚΡΟΣ ΑΣΤΕΡΙΑΣ»	7
2.1. Προσαρμογή: Α. Μορφή	7
2.2. Προσαρμογή: Β. Περιεχόμενο-Διδακτέα Ύλη	13
3. Γλωσσάρι	26
3.1. Πηγές	31

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενικό πλαίσιο που αφορά την προσαρμογή των επιλεγθέντων βιβλίων

Για την προσαρμογή στη γραφή Braille των εγχειριδίων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας ως δεύτερης από παιδιά ηλικίας 6 – 13 ετών που ανήκουν στις ομάδες ενδιαφέροντος, αλλά εμφανίζουν αναπηρία στην όραση **μελετήθηκαν** τα εξής εγχειρίδια της σειράς «Αστερίας» και «Μικρός Αστερίας» της Ευαγγελίας Γεωργαντζή, εκδ. ΝΕΟHEL, 1999

1.1. «ΑΣΤΕΡΙΑΣ»

- Αστερίας 1Α – Βιβλίο μαθητή
- Αστερίας 1Α– Γραπτές ασκήσεις
- Αστερίας 1Β – Βιβλίο μαθητή
- Αστερίας 1Β – Γραπτές ασκήσεις
- Λεξιλόγιο Ελληνικά – Αγγλικά
- Λεξιλόγιο Ελληνικά – Γαλλικά,
- Παιδαγωγικός Οδηγός για τον διδάσκοντα
- CD 1&2
- Αστερίας 2 Βιβλίο μαθητή
- Αστερίας 2 Γραπτές ασκήσεις
- Λεξιλόγιο Ελληνικά – Αγγλικά
- Λεξιλόγιο Ελληνικά – Γαλλικά
- Παιδαγωγικός οδηγός για τον διδάσκοντα
- CD 3 & 4
- Αστερίας 3 Βιβλίο του Μαθητή 3
- Αστερίας 3 Τετράδιο Ασκήσεων
- Λεξιλόγιο: Ελληνικά – Αγγλικά 3
- Λεξιλόγιο: Ελληνικά – Γαλλικά 3
- Παιδαγωγικός οδηγός για το διδάσκοντα 3

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

- CD No. 5 (Τραγούδια)
- CD No.6 (Κείμενα)
- Αστερίας 4 Βιβλίο μαθητή 4
- Λεξιλόγιο: Ελληνικά – Αγγλικά 4
- Λεξιλόγιο: Ελληνικά – Γαλλικά 4
- Παιδαγωγικός οδηγός για το διδάσκοντα 4
- CD No. 7 (Τραγούδια)
- CD No. 8 (Κείμενα)

«ΜΙΚΡΟΣ ΑΣΤΕΡΙΑΣ»

- Βιβλίο Μικρός Αστερίας (ανάγνωση και γραφή)
- Οι Γραμματοήρωες – Μαθαίνω το ελληνικό αλφάβητο
- Παιχνίδι με κάρτες : Οι Γραμματοήρωες
- Αφίσες σε μέγεθος Α4: Οι Γραμματοήρωες
- CD διπλό (τραγούδια)
- Προτάσεις για χρωμάτισμα

1. Από τα εγχειρίδια της σειράς «Αστερίας» δεν είναι δυνατόν να μετατραπούν στη γραφή Braille τα:

- Οι Γραμματοήρωες – 40 Κάρτες για ανάγνωση διπλής όψης
- Προτάσεις για χρωμάτισμα – 21 προτάσεις από το βιβλίο «Μικρός Αστερίας α΄ και β΄»
- Οι Γραμματοήρωες – 38 μικρές αφίσες,

διότι περιέχουν δραστηριότητες (χρωμάτισμα, επικόλληση αυτοκόλλητων, χαρτοκοπτική) και υλικά (χρωματιστά μολύβια, ψαλίδι) που, στη συγκεκριμένη περίπτωση, όταν πρόκειται για μαθητή με αναπηρία στην όραση, δεν υποστηρίζουν καμία διδακτική ή παιδαγωγική μέθοδο.

Ο μαθητής με αναπηρία στην όραση χρησιμοποιεί για τη γραφή μηχανή Braille και ανάλογο χαρτί ή, αν έχει εξοικείωση με Η/Υ, προγράμματα επεξεργασίας κειμένου με τη βοήθεια προγραμμάτων ανάγνωσης οθόνης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Εξάλλου το Ελληνικό Αλφάβητο στον Κώδικα Braille είναι καθαρά απτικό, γεγονός που αυτόματα καταργεί τις δραστηριότητες των προγραφικών ασκήσεων και των αυτοκόλλητων.

2. Τα εγχειρίδια της σειράς «Αστερίας» που **παρατίθενται αυτούσια**, διότι δεν έχουν ενδιαφέρον για το μαθητή (δίνονται για χρήση αποκλειστικά από το διδάσκοντα) είναι τα εξής:

- Αστερίας 1, Παιδαγωγικός Οδηγός για το Διδάσκοντα
- Αστερίας 2, Παιδαγωγικός Οδηγός για το Διδάσκοντα
- Αστερίας 3, Παιδαγωγικός Οδηγός για το Διδάσκοντα 3
- Αστερίας 4, Παιδαγωγικός Οδηγός για το Διδάσκοντα 4 και
- Το ακουστικό υλικό (CDs) που περιλαμβάνεται στη σειρά και είναι ιδιαίτερα ευχάριστο για μαθητές με αναπηρία στην όραση, ακόμη και στις περιπτώσεις όπου το αντίστοιχο κείμενο προσαρμόζεται στις αντιληπτικές ικανότητες του μαθητή (στην περίπτωση αυτή ο διδάσκων παραλείπει την παρουσίαση του περιεχομένου από το CD).

3. **Επιδέχονται προσαρμογές** (αφαιρέσεις, αντικαταστάσεις και εισαγωγές) τα παρακάτω εγχειρίδια:

- Αστερίας 1Α – Βιβλίο μαθητή
- Αστερίας 1Α – Γραπτές ασκήσεις
- Αστερίας 1Β – Βιβλίο μαθητή
- Αστερίας 1Β – Γραπτές ασκήσεις
- Λεξιλόγιο Ελληνικά – Αγγλικά 1
- Λεξιλόγιο Ελληνικά – Γαλλικά 2
- Αστερίας 2 Βιβλίο μαθητή
- Αστερίας 2 Γραπτές ασκήσεις
- Λεξιλόγιο: Ελληνικά – Αγγλικά 2
- Λεξιλόγιο: Ελληνικά – Γαλλικά 2
- Αστερίας 3 Βιβλίο Μαθητή 3
- Αστερίας 3 Τετράδιο Ασκήσεων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

- Τα Αστερίας 4 Βιβλίο μαθητή 4
- Λεξιλόγιο: Ελληνικά – Αγγλικά 3
- Λεξιλόγιο: Ελληνικά – Γαλλικά 3
- Λεξιλόγιο: Ελληνικά – Αγγλικά 4
- Λεξιλόγιο: Ελληνικά – Γαλλικά 4
- Βιβλίο Μικρός Αστερίας
- Οι Γραμματοήρωες – Μαθαίνω το ελληνικό αλφάβητο

2. Μελέτη των βιβλίων «ΑΣΤΕΡΙΑΣ» και «ΜΙΚΡΟΣ ΑΣΤΕΡΙΑΣ»

2.1. ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Η προσαρμογή εγχειριδίων για μαθητές με αναπηρία στην όραση γίνεται σε δύο επίπεδα:

- A. Μορφή (όψη βιβλίου, διαμόρφωση σελίδας)
- B. Περιεχόμενο (λεξιλόγιο, προσλαμβάνουσες παραστάσεις, δραστηριότητες, παρουσίαση γραμματοσυντακτικών φαινομένων και δομών).

A. ΜΟΡΦΗ

Κατά την προσαρμογή ενός εγχειριδίου εκμάθησης ξένης γλώσσας για μαθητές με αναπηρία στην όραση οφείλουμε να έχουμε υπόψη:

1. τις δυνατότητες που παρέχει ένας εκτυπωτής Braille,
2. την πρώτη επαφή του μαθητή με αναπηρία στην όραση με το βιβλίο Braille.

Ειδικότερα, πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη:

- α. τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα με αναπηρία στην όραση
 - προσεγγίζουν ένα βιβλίο Braille
 - «πλοηγούνται» πάνω στη σελίδα
 - κάνουν ανάγνωση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

- θα διευκολυνθούν στην ανάγνωση και
- β. το βαθμό στον οποίο ο μαθητής με αναπηρία στην όραση έχει κατακτήσει τη μητρική του γλώσσα (γραφική και ανάγνωση).

1. Δυνατότητες εκτυπωτή

Οι επιλογές που παρέχει το λογισμικό εκτύπωσης Braille (WBEG 42011) στο μενού Εργαλεία είναι προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις των ατόμων με αναπηρία στην όραση.

Οπωσδήποτε ένα άτομο με αναπηρία στην όραση δεν ενδιαφέρεται για γραφικά, πίνακες, στήλες, πλέγματα, πολλαπλές επιλογές γραμματοσειράς, χρώμα σελίδας, φόντο σελίδας και όποιο άλλο οπτικοποιημένο υλικό εμφανίζεται στα εγχειρίδια του «Αστερία».

Κατά συνέπεια αποκλείονται από το στυλ της σελίδας τα εξής:

- πολλαπλές επιλογές στυλ γραμματοσειρών οπότε χρησιμοποιείται η αυτόματη γραμματοσειρά word, χωρίς έντονη/πλάγια ή έγχρωμη γραφή και υπογράμμιση,
- γραφικά, εικόνες, χρώμα και φόντο σελίδας και σύμβολα τα οποία ορίζουν τις δραστηριότητες του κάθε κεφαλαίου,
- πίνακες και στήλες,
- πολλαπλές επιλογές στοίχισης κειμένου.

2. Πρώτη επαφή με το βιβλίο Braille

α. Διαδικασία προσέγγισης βιβλίου Braille από μαθητή με αναπηρία στην όραση.

Για τον μαθητή με αναπηρία στην όραση ένα βιβλίο αποτελεί ένα αντικείμενο. Ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα με αναπηρία στην όραση έρχονται σε επαφή με τα αντικείμενα είναι πρώτα ολιστικός και μετά μερικός ή και το αντίστροφο.

Ολιστικός: προσπαθούν να αγγίξουν το αντικείμενο σε όλη του την έκταση και κατόπιν το επεξεργάζονται κατά τα μέρη του. Έτσι αποκτούν μια αρχική απτική εντύπωση και στη συνέχεια αναζητούν δια της αφής τα μέρη από τα οποία απαρτίζεται.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Μερικός: αγγίζουν προσεκτικά το αντικείμενο με τα δάκτυλα και των δύο χεριών ψηλαφώντας τα μέρη του και στη συνέχεια τοποθετούν και τις δύο παλάμες γύρω από αυτό.

Οι δύο αυτές προσεγγίσεις καθορίζουν τη μορφή του εξωφύλλου, του οπισθόφυλλου και τη διαμόρφωση της σελίδας.

Γενικά

Ένα βιβλίο βλεπόντων κατά τη μετατροπή του στη γραφή Braille μοιράζεται σε πολλούς τόμους. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το περιεχόμενο μιας σελίδας βλεπόντων Α4 κατά την εκτύπωσή του σε Braille καταλαμβάνει τουλάχιστον 2 και ½ σελίδες Braille (περίπου 28 χαρακτήρες Braille ανά σειρά). Κάθε τόμος Braille αποτελείται από 45-50 σελίδες Braille. Ο αριθμός των τόμων εξαρτάται και από τον τύπο της εκτύπωσης (μονής όψης ή διπλής όψης).

Ένας τόμος Braille μπορεί να εμφανίζει δύο τύπους βιβλιοδεσίας:

- α. τυπική βιβλιοδεσία, όπου οι σελίδες συρράπτονται,
- β. σπιράλ βιβλιοδεσία, όπου οι σελίδες διακορεύονται και δένονται με σπιράλ.

Πιο εύχρηστος για τον μαθητή είναι ο δεύτερος τύπος βιβλιοδεσίας.

Τα παραπάνω διαμορφώνουν αναγκαστικά και τη μορφή του κάθε τόμου (εξώφυλλο, οπισθόφυλλο, σελιδαρίθμηση, κεφαλαιοποίηση και περιεχόμενα).

Ειδικότερα

➤ Εξώφυλλο

- Ο τόμος καλύπτεται από πλαστικό εμπροσθόφυλλο ώστε να μη φθείρεται.
- Ακολουθεί το εξώφυλλο στη μορφή βλεπόντων πάντα, όμως, με την ένδειξη του τόμου, επίσης στη γραφή βλεπόντων (αυτό διευκολύνει τους μη γνώστες της γραφής Braille στην περίπτωση που πρόκειται να βοηθήσουν τον μαθητή με πρόβλημα όρασης κατά τη μελέτη του).
- Δίνεται το εξώφυλλο με όλα τα διακριτικά του στη γραφή Braille.
- Στη σελίδα αυτή αναγράφεται επίσης η ένδειξη του τόμου στη γραφή Braille.
- Τα διακριτικά της ράχης παραλείπονται.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

➤ **Οπισθόφυλλο.**

Καλύπτεται από πλαστικό, ώστε να μη φθείρεται και δίνεται μόνο στη μορφή βλεπόντων.

Το ISBN δίνεται στο τέλος των περιεχομένων του τόμου στο υποσέλιδο.

➤ **Περιεχόμενα**

Δίνονται στο τέλος του κάθε τόμου και οι σελίδες αντιστοιχούν στην αρίθμηση βλεπόντων.

β. Βαθμός κατάκτησης μητρικής γλώσσας

Γενικά η διαπραγμάτευση του περιεχομένου των εγχειριδίων είναι στη διακριτική ευχέρεια του διδάσκοντα. Αυτός μπορεί να εκτιμήσει το επίπεδο του μαθητή και να προσαρμόσει ανάλογα την πορεία διδασκαλίας. Για τα επίπεδα του Αστερία 3 και Αστερία 4 οι επεμβάσεις στην παρουσίαση του διδακτικού υλικού ακολουθούν τις απαιτήσεις στο επίπεδο κατάκτησης του λεξιλογίου και των γραμματικοσυντακτικών δομών που είναι αυτονόητες για αυτά τα επίπεδα.

Ωστόσο, για τα παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας είναι σημαντικό η επιλογή του διδακτικού υλικού για προσαρμογή σε απτική μορφή και η διαμόρφωση της σελίδας Braille να γίνεται ώστε να εξυπηρετεί την βαθύτερη εμπέδωση του λεξιλογίου και των δομών της Ελληνικής γλώσσας (παρουσίαση γραμμάτων Braille, προσαρμοσμένες προγραφικές ασκήσεις). Επίσης, να είναι κατά το δυνατόν ελκυστικό και ευχάριστο για μαθητές αυτής της ηλικίας.

γ. Πλοήγηση στη σελίδα.

Για τον μαθητή με αναπηρία στην όραση μια σελίδα αποτελεί ταυτόχρονα αντικείμενο και χώρο. Ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα με αναπηρία προσανατολίζονται στο χώρο είναι μερικός: «βήμα – βήμα». Έχοντας ως αφετηρία ένα συγκεκριμένο σημείο κινούμενοι με προσοχή στο χώρο έρχονται σε σωματική και απτική επαφή με τα αντικείμενα του χώρου στον οποίο βρίσκονται.

δ. Ανάγνωση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Τα άτομα με αναπηρία διαβάζουν ως εξής: Τοποθετούν τη δεξιά ή αριστερή παλάμη σε όλη την έκταση της σελίδας (αντικείμενο) και στη συνέχεια ξεκινώντας από την πρώτη σειρά διαβάζουν το κείμενο με το δείκτη ή και το μέσο – αν έχουν μεγάλη άνεση στην ανάγνωση (χώρος) ξεκινώντας από τα αριστερά, για εμάς, της σελίδας.

ε. Διευκολύνσεις κατά την ανάγνωση

Κατά την προσαρμογή της σελίδας στη γραφή Braille με τρόπο ώστε να διευκολύνεται ο μαθητής στην ανάγνωση φροντίζουμε:

- να δέχεται τις πληροφορίες με ταχύτητα και σαφήνεια,
- οι πληροφορίες να είναι συγκεκριμένες, οργανωμένες, διακριτές απτικά, με τέτοιο τρόπο ώστε να σχηματίζει ο μαθητής μια απτικά διαγραμματική εικόνα στο μυαλό του.

Σημαντικό: η διατήρηση της συγκέντρωσης του μαθητή και ο περιορισμός περισπασμών.

Με το σκεπτικό αυτό διαμορφώνονται η αρίθμηση των σελίδων, η στοίχιση και η κεφαλαιοποίηση.

➤ Αρίθμηση των σελίδων

Σε κάθε σελίδα εμφανίζονται δυο αριθμήσεις:

- Αρίθμηση των σελίδων του τόμου Braille (στην κεφαλίδα και αριστερά).
- Αρίθμηση των σελίδων του βιβλίου βλεπόντων (στην κεφαλίδα και δεξιά).

Η πρώτη διευκολύνει τον μαθητή στην πλοήγησή του στον τόμο Braille. Η δεύτερη διευκολύνει και τον διδάσκοντα για να μπορεί να συμβαδίζει με το μαθητή έχοντας ως αναφορά του το δικό του βιβλίο βλεπόντων. Θα μπορούσε επίσης η αρίθμηση βλεπόντων να δοθεί στο τέλος της κάθε σελίδας Braille.

➤ Στοίχιση

Η στοίχιση του κειμένου είναι πάντα δεξιά για να εξυπηρετεί την απτική ανάγνωση.

➤ Κεφαλαιοποίηση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σε κάθε τόμο Braille οι ενότητες, τα κεφάλαια και οι ασκήσεις κάθε κεφαλαίου διακρίνονται με τον ακόλουθο απτικό τρόπο:

- η πρώτη σελίδα της ενότητας φροντίζουμε να δίνεται σε κενή σελίδα Braille,
- κάθε ενότητα κλείνει με δύο σειρές αποσιωπητικά,
- ανάμεσα στον τίτλο και τον υπότιτλο των κεφαλαίων δεν υπάρχει κενή σειρά ώστε να προσλαμβάνεται γρήγορα η πληροφορία κεφάλαιο – υπότιτλος (αυτό για το βλέποντα γίνεται εν ριπή οφθαλμού),
- τα κεφάλαια κλείνουν με δύο κενές σειρές μεταξύ του τέλους του κεφαλαίου και της αρχής του επόμενου,
- μεταξύ των διαφορετικών ασκήσεων ή παραγράφων του ίδιου κεφαλαίου εισάγεται μια κενή σειρά για να διακρίνεται η μετάβαση από το ένα στοιχείο στο άλλο,
- πριν την εκφώνηση κάθε άσκησης εισάγεται μια κενή σειρά ώστε να είναι διακριτή η εκφώνηση, πράγμα σημαντικό για την κατανόησή της από το μαθητή,
- το κεφάλαιο «Γραμματική» και το «Λεξιλόγιο» δίνεται σε ξεχωριστή σειρά τόμων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

2.2. ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Β. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ – ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ

Κατά την προσαρμογή του περιεχομένου των εγχειριδίων γλωσσομάθειας, όπως αυτό καθορίζεται από τη διδακτική ύλη, ώστε να έχουμε το επιθυμητό αποτέλεσμα που είναι η κατάκτηση της ελληνικής γλώσσας (λεξιλόγιο, γραμματικοσυντακτικές δομές) μέσα από την επικοινωνιακή μέθοδο που εφαρμόζεται στα εγχειρίδια του «Αστερία» ακολουθήθηκε το εξής σκεπτικό:

- η επιλογή και η προσαρμογή του υλικού γίνεται με σεβασμό στη μέθοδο, το πνεύμα και τη λογική της διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- η προσαρμογή γίνεται με κριτήριο την πρόσληψη της πληροφορίας με συνθήκες ανάλογες ενός βλέποντα μαθητή, αλλά προσαρμοσμένες στις δυνατότητες ενός μαθητή με αναπηρία στην όραση.

Η μέθοδος διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης Γλώσσας, όπως εξάγεται από τη μελέτη των εγχειριδίων, είναι η επικοινωνιακή, η οποία υποστηρίζεται από οπτικοποιημένο διδακτικό υλικό. Αυτό στο σύνολό του δεν είναι δυνατόν να μετατραπεί σε γραφή Braille.

Σε μια συνολική θεώρηση, και σε γενικές γραμμές, ακολουθώντας την εναλλαγή των κεφαλαίων στις ενότητες των εγχειριδίων γίνονται οι εξής επισημάνσεις όσον αφορά τις δυνατότητες προσαρμογής του οπτικοποιημένου τρόπου παρουσίασης της διδακτέας ύλης.

1. ΕΙΚΟΝΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ / ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Απαλείφεται η εικόνα και αντικαθίσταται από ένα σύντομο περιγραφικό κείμενο. Στο κείμενο αυτό δίνονται πληροφορίες σχετικές με το περιεχόμενο της εικόνας. Όπου είναι απαραίτητο προστίθεται υπότιτλος. Ο τρόπος αυτός υποκατάστασης της εικόνας ενδείκνυται για μαθητές των ανώτερων επιπέδων γλωσσομάθειας (Αστερίας 3 Βιβλίο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

μαθητή, Αστερίας 4 Βιβλίο μαθητή). Ενδιαφέρον θα είχε μια συζήτηση με το μαθητή όπου αυτός θα αναφέρεται στις δικές του σχετικές εμπειρίες.

Στα μικρότερα επίπεδα (Αστερίας 1α, 1β βιβλίο μαθητή και Αστερίας 2) η συζήτηση με το μαθητή και η συνεργασία με το δάσκαλο (ο οποίος περιγράφει προφορικά τις εικόνες στη μητρική γλώσσα) αλλά και η επιλεκτική περιγραφή των εικόνων του βιβλίου από το μεταγραφέα θεωρούνται επιβεβλημένες πρακτικές, διότι ο μαθητής δεν γνωρίζει τη γλώσσα σε βαθμό που να μπορεί να κατανοήσει κείμενο με συνοχή.

2. ΤΡΑΓΟΥΔΙ – ΠΟΙΗΜΑ

Η παραδοσιακή μορφή του ποιήματος καταργείται και αντικαθίσταται από την παρουσίαση του ποιήματος με τους στίχους κατά παράταξη με πλάγια κάθετη μεταξύ τους για να δηλωθεί η εναλλαγή. Ανάμεσα στις στροφές εισάγεται μια κενή σειρά. Ο τρόπος αυτός παρουσίασης του ποιήματος διευκολύνει το μαθητή κατά την ανάγνωση και είναι δόκιμος για την παρουσίαση ποιημάτων.

3. ΡΩΤΑΩ – ΑΠΑΝΤΑΩ

Το περιεχόμενο των κεφαλαίων αυτών παρουσιάζεται κατά βάση με οπτικοποιημένο τρόπο. Έτσι είναι απαραίτητες οι εξής αλλαγές για τα ακόλουθα:

• Σκίτσα – Εικόνες

α) Τα σκίτσα και οι εικόνες αφαιρούνται και, όπου οι πληροφορίες τους είναι απαραίτητες για την επίλυση ασκήσεων ή για την προαγωγή του μαθήματος, μεταφράζονται στη μητρική γλώσσα του μαθητή.

β) Η μετάφραση στη μητρική γλώσσα υποκαθιστά την πληροφορία που για τον βλέποντα μαθητή δίνεται μέσω της όρασης, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί την ποιότητα της άσκησης.

γ) Σε αντίθετη περίπτωση ο διδάσκων επεξηγεί τη λέξη στη μητρική γλώσσα του μαθητή.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

δ) Στις περιπτώσεις όπου το περιεχόμενο των εικόνων είναι απαραίτητο για να απαντηθούν ερωτήσεις, αλλάζει η εκφώνηση της άσκησης και το περιεχόμενο των σκίτσων δίνεται περιγραφικά.

ε) Όπου δεν επιδέχεται αλλαγή η διατύπωση της εκφώνησης, διότι η απάντηση εξαρτάται εντελώς από την εικόνα, η άσκηση αφαιρείται.

στ) Όπου τα σκίτσα συνοδεύονται από «συννεφάκια διαλόγων», τότε καταργούνται τα «συννεφάκια» και οι διάλογοι δίνονται με την τυπική μορφή όπου εναλλάσσονται τα πρόσωπα που διαλέγονται (τα ονόματά τους εξάγονται από το διάλογο).

ζ) Όπου υπάρχει αντιστοίχιση κείμενο – εικόνα, η εικόνα δίνεται με περιγραφή. Έτσι σχηματίζονται δύο ομάδες και ο μαθητής δίνει την αντιστοίχιση στις προτάσεις σύμφωνα με το πνεύμα της παρουσίασης.

η) Στις περιπτώσεις όπου η περιγραφή της εικόνας δίνει τη λύση της άσκησης, τότε η άσκηση αφαιρείται και, αν θέλει, την εφαρμόζει προφορικά ο δάσκαλος χρησιμοποιώντας την από το βιβλίο βλεπόντων.

• Χρωματισμένες λέξεις / υπογράμμιση

α) Δεν υπάρχει τρόπος να αποδοθούν σε γραφή Braille.

β) Επειδή η αλλαγή στο στυλ της γραμματοσειράς είναι σημαντική για την παρουσίαση της διδακτέας ύλης, οι υπογραμμισμένες ή με έντονη γραφή λέξεις ή φράσεις τίθενται σε παρένθεση.

γ) Οι χρωματισμένες συλλαβές μέσα στις λέξεις ή οι καταλήξεις των ρημάτων διακρίνονται από την υπόλοιπη λέξη με μία ή δύο άνω παύλες ή ανάμεσα σε κενά διαστήματα, τουλάχιστον 2 για να «τονιστούν» απτικά.

δ) Προκειμένου να υποκατασταθεί ο λειτουργικός ρόλος αυτών των μορφών σε σχέση με το περιεχόμενο, καλό είναι ο διδάσκων να διαβάξει εμφατικά, όπου υπάρχουν στο κείμενο.

4. ΚΑΝΩ ΑΣΚΗΣΕΙΣ – ΤΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΚΙΑ – ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ - ΣΥΝΤΑΞΗ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Στο κεφάλαιο αυτό γίνονται οι ακόλουθες προσαρμογές σε σχέση με το οπτικοποιημένο υλικό και το περιεχόμενο:

- **Εκφωνήσεις**

Όσες απαιτούν συνδυασμό όρασης-γραφής με το μολύβι διατυπώνονται με τρόπο ώστε ο μαθητής να αντεπεξέλθει χρησιμοποιώντας την αφή, και τη γραφή στη μηχανή Braille στο τετράδιο των ασκήσεών του. Επίσης, μετά την εκφώνηση, γενικά, είναι απαραίτητο να δίνεται το παράγγελμα: «όπως στο παράδειγμα ή διάβασε το παράδειγμα». Το παράδειγμα ακολουθεί και επαναλαμβάνεται στην άσκηση ώστε ο μαθητής να έχει μια συνολική απτική αντίληψη της άσκησης.

Στις ασκήσεις στις οποίες γίνεται σύνθεση νέων λέξεων η ελληνική λέξη – για την οποία υπάρχει σκίτσο ή «συννεφάκι» διαλόγου – δίνεται πρώτα στα αγγλικά και η εκφώνηση διαμορφώνεται ανάλογα. Ο μαθητής πιθανόν να έχει αντίληψη του αντικειμένου που εμφανίζεται.

Στην περίπτωση που η άσκηση στηρίζεται για την επίλυσή της σε λέξεις ή προτάσεις που υπάρχουν μέσα στο κείμενο, οι οποίες δίνονται με υπογράμμιση ή με έγχρωμη γραφή μέσα στο βιβλίο (μέσα σε παρένθεση για το βιβλίο Braille), επαναλαμβάνονται στην εκφώνηση ή γίνονται αναφορές, ώστε να προσανατολιστεί ο μαθητής μέσα στο κείμενο και να τις εντοπίσει, διότι ο μαθητής δεν έχει τη δυνατότητα να αντιληφθεί τη διαφοροποίηση του στυλ.

Για τα χαμηλότερα επίπεδα Αστερίας 1α, Αστερίας 1β και Αστερίας 2 στην εκφώνηση της άσκησης προστίθεται το παράγγελμα: «τις λέξεις που είναι σε παρένθεση».

- **Αντιστοιχίσεις**

Η αντιστοίχιση απαλείφεται και αντικαθίσταται από ομαδοποίηση των προτάσεων ή των τύπων σε δύο ομάδες Α και Β με διαφορετική αρίθμηση για τις λέξεις ή φράσεις κάθε ομάδας. Ο μαθητής συνδυάζει τις λέξεις ή τις φράσεις και γράφει ή λέει προφορικά τους συνδυασμούς.

- **Ερωτήσεις με πολλαπλές επιλογές απαντήσεων**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Στις ασκήσεις αυτές η εκφώνηση υποδηλώνει οπτική προσέγγιση. Κατά τη μετατροπή του εγχειριδίου στη γραφή Braille αναδιατυπώνεται ως εξής: «Βρείτε ή βρες το σωστό όπως στο παράδειγμα». Το «βρες/βρείτε» αφήνει ανοιχτό τον τρόπο επίλυσης της άσκησης, η οποία μπορεί να γίνει προφορικά ή γραπτά (σύμφωνα με το παράδειγμα). Η εκφώνηση προηγείται και ακολουθούν μετά από άνω κάτω τελεία, με ασύνδετο, οι απαντήσεις και με αρίθμηση α., β., γ. κλπ.

Η αντιστοίχιση έχει τη μορφή (ενδεικτικά): 1-α

Αυτό συμβαίνει γιατί:

- α) η εκτύπωση Braille δεν προσφέρει την επιλογή «τετραγωνίδια» για τις πολλαπλές απαντήσεις,
- β) ο μαθητής δεν μπορεί να επέμβει στο βιβλίο του,
- γ) αυτό που ενδιαφέρει για την επίλυση της άσκησης είναι να εντοπίσει ο μαθητής τη σωστή επιλογή.

- **Συμπλήρωση κενών σε προτάσεις**

Τα αποσιωπητικά – τελίτσες:

- α) διατηρούνται ώστε να έχει ο μαθητής την πληροφορία για το ζητούμενο της άσκησης (ο αριθμός και η διάταξή τους καθορίζεται από την προεπισκόπηση της εκτύπωσης Braille),
- β) σε ορισμένες περιπτώσεις που τα κενά είναι πολλά, τότε αυτά αριθμούνται ώστε να διευκολύνεται ο μαθητής σε περίπτωση που του ζητηθεί να κάνει την άσκηση ως γραπτή εργασία στο σπίτι,
- γ) όπου υπάρχουν αποσιωπητικά που υποδηλώνουν ότι απαιτείται παραγωγή γραπτού λόγου, εισάγονται 3 σειρές αποσιωπητικά. Αυτές αρκούν για να αντιληφθεί ο μαθητής το ζητούμενο της άσκησης.

- **Κρυπτόλεξα**

Ο τύπος της άσκησης παραμένει διότι, είναι ευχάριστη η απτική αναζήτηση τύπων. Επιπλέον ο μαθητής εξασκεί τη δεξιότητα της ανάγνωσης. Οι όροι που παρουσιάζονται σε κάθε πλέγμα άλλοτε συμπύσσονται σε ένα απτικό πλέγμα, όταν αυτό δεν επηρεάζει την διδακτέα ύλη, και άλλοτε, όταν τα δεδομένα είναι πολλά,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

«σπάζουν» και δίνονται σε δύο ομάδες. Το περιεχόμενο των παρενθέσεων, όπου υπάρχουν, συμπύσσεται επίσης. Αυτό διατηρεί την ποιότητα της άσκησης, διευκολύνει το μαθητή και εξυπηρετεί τις δυνατότητες της εκτύπωσης Braille, όπου κάθε σελίδα μπορεί να δεχθεί περιορισμένο αριθμό χαρακτήρων. Ο μαθητής με αναπηρία στην όραση εντοπίζει με την αφή το γράμμα ή τη συλλαβή και τη δείχνει στο διδάσκοντα. Για τα επίπεδα Αστερίας 1α και 1β και Αστερίας 2 η άσκηση αυτή παραλείπεται, διότι θα κουράσει το μικρό μαθητή και αυτός θα χάσει το ενδιαφέρον του. Μόνο όταν τα κρυπτόλεξα είναι μικρά μπορούν να χρησιμοποιηθούν (με επιλογή από το μεταγράφεα).

- **Πίνακες – Στήλες – Χιαστό**

Γενικά, η παρουσίαση του διδακτικού υλικού με τους παραπάνω τρόπους λειτουργεί ως σχεδιαγραμματικό τρικ οργάνωσης του υλικού για τους βλέποντες μαθητές. Στοχεύει στην αμεσότερη, ταχύτερη και αποτελεσματικότερη εμπέδωση των φαινομένων. Στη σειρά «Αστερίας» χρησιμοποιείται κατ' εξοχήν και επιπλέον υποκαθιστά τη χρήση τετραδίου ασκήσεων από το μαθητή, αφού όλες οι ασκήσεις μπορούν να λυθούν «πάνω στο βιβλίο».

Όμως:

- α) ο μαθητής με αναπηρία στην όραση δεν έχει τη δυνατότητα να επέμβει στο βιβλίο (οι σελίδες δεν αποσπώνται για να χρησιμοποιηθούν στη μηχανή Braille).
- β) ο μαθητής με αναπηρία στην όραση προσλαμβάνει την πληροφορία αμεσότερα, αν αυτή δίνεται σε οριζόντια διάταξη.

Κατ' αυτόν τον τρόπο οι πίνακες και οι στήλες αφαιρούνται και το περιεχόμενο δίνεται ομαδοποιημένο με παράθεση των προτάσεων, εκφράσεων ή λέξεων με ασύνδετο ή με πλάγια κάθετη ή με άνω παύλα ή με άνω κάτω τελεία ενδιάμεσα οπότε η αντιστοίχιση των όρων γίνεται ένας προς ένας κατά ομάδα και οριζόντια. Αυτή η παρουσίαση διευκολύνει το μαθητή κατά την ανάγνωση, αντίθετα η παρουσίαση του

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

υλικού σε στήλες τον αποπροσανατολίζει, διότι πρέπει να αλλάζει σειρά κάθε φορά, οπότε χάνεται ο ειρμός της ανάγνωσης. Όσον αφορά τα σκέλη του χιαστού, αυτά δίνονται με αντιστοιχισή ένα προς ένα. Το ζεύγος ερώτηση – απάντηση δίνεται κατ' αντιστοιχία.

- «Διηγούμαι»

Στο κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνονται δραστηριότητες που θα μπορούσε να ισχυριστεί κάποιος ότι μόνο από βλέποντα θα μπορούσαν να υλοποιηθούν και δε θα είχαν κανένα ενδιαφέρον για μαθητή με αναπηρία στην όραση.

Υπάρχουν, σχετικά με την παρουσίαση τέτοιων δραστηριοτήτων, δύο απόψεις μεταξύ των ατόμων με αναπηρία στην όραση οι οποίες εξαρτώνται από το βαθμό στον οποίο έχουν δεχθεί την αναπηρία τους: α) Επιβάλλεται παρόμοια κείμενα (με πολλές οπτικές παραστάσεις και δραστηριότητες) να απευθύνονται «επί ίσοις όροις» και σε άτομα με αναπηρία στην όραση, με την λογική πως πολλές από αυτές εντάσσονται στην καθημερινότητά τους ή όπως εδώ εμπεριέχονται σε εγχειρίδιο διδασκαλίας. β) Τέτοιες δραστηριότητες είναι περιττές από τη στιγμή που είναι εγγενώς αδύνατο να πραγματοποιηθούν ως έχουν από τους ίδιους.

Η άποψη ωστόσο που εξισορροπεί τις δύο ακραίες και αμβλύνει τον αποκλεισμό είναι η εξής: τα άτομα με αναπηρία στην όραση είναι δυνατόν να συμμετέχουν στις δραστηριότητες που απευθύνονται σε βλέποντες με την κατάλληλη προσαρμογή τους στις δικές τους δεξιότητες και με κατ' ανάγκη απόκλιση των στοιχείων τους που προσκρούουν στην αναπηρία τους. Για παράδειγμα:

1) Αστερίας 3 – Βιβλίο μαθητή, σελ. 38 κεφ. 26, δίνεται αυτούσια, καθώς τα άτομα με αναπηρία στην όραση έχουν εξοικείωση με τους Η/Υ και το διαδίκτυο μέσω προγραμμάτων ανάγνωσης οθόνης.

2) Στη σελ. 110 κεφ. 91 οι δραστηριότητες του «Διηγούμαι» προσαρμόζονται ώστε να μπορούν να υλοποιηθούν και από μαθητή με αναπηρία στην όραση. Στην προκειμένη περίπτωση ο μαθητής δεν αποκλείεται από την κατασκευή της μάσκας. Αντιθέτως είναι μια όμορφη δραστηριότητα, απαιτεί χειρονακτική δεξιότητα και τον εντάσσει στην καρναβαλική ατμόσφαιρα. Για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της δραστηριότητας αναγκαστικά θα χρησιμοποιήσει τα υλικά όπως αυτά δίνονται στις

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

οδηγίες. Βεβαίως, δεν μπορεί να έχει αντίληψη του χρώματος και γι' αυτό είναι δόκιμο να παραλειφθούν τα: «πολύχρωμα,και άλλα. [...]μπογιά», «χρωματιστό χαρτί». Επίσης το: «σχεδίασε πάνω το κεφάλι ενός ζώου, ενός κλόουν ή ενός τέρατος εξωγήινου» μπορεί να αντικατασταθεί με το: «κόψε ένα χαρτόνι σε σχήμα κεφαλιού και κόλλησε κομμάτια ύφασμα, κλωστές, λάστιχα, καπέλο και ό, τι άλλο μπορείς να φανταστείς» και το: «...από χρωματιστό χαρτί...» από: «χαρτί». Ανάλογα με το βαθμό αυτονόμησής του μπορεί να εκτελέσει τη δραστηριότητα με ή χωρίς τη βοήθεια βλέποντα.

ΑΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Η παρουσίαση της διδακτέας ύλης γίνεται πιο ενδιαφέρουσα με τη συνδρομή απτικού υλικού. Για παράδειγμα:

Χάρτες

Αυτοί, όπου δεν εμποδίζει το μέγεθός τους, μπορούν να αποδοθούν με ανάγλυφη μορφή από συσκευή Ρίαφε, αν αυτή είναι διαθέσιμη. Επίσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν ανάγλυφοι χάρτες αν υπάρχουν στην τάξη από το δάσκαλο.

Κάρτες – Αφίσες

Αφαιρούνται και ο λειτουργικός τους ρόλος μπορεί να υποκατασταθεί από τη χρήση αντικειμένων που βρίσκονται μέσα στην τάξη.

Άλλα παραδείγματα

Αστερίας 3 – Βιβλίο μαθητή:

σελ. 11, κεφ. 3

Στην περίπτωση που ο μαθητής διαθέτει μηχανικό τυφλικό ρολόι, ο διδάσκων στα ελληνικά τού ζητά να πει την ώρα επίσης στα ελληνικά και να την δείξει στο ρολόι του. Διαφορετικά διατηρείται μόνο το πρώτο σκέλος της άσκησης.

σελ. 48, κεφ. 35

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Θα ήταν ίσως δόκιμο ο διδάσκων ως εισαγωγή στο κεφάλαιο αυτό να ζητήσει από τους μαθητές να φέρουν κέρματα και χαρτονομίσματα Ευρώ στην τάξη. Άλλωστε, τα άτομα με αναπηρία στην όραση είναι απολύτως εξοικειωμένα με τη χρήση του Ευρώ, καθώς γνωρίζουν την αξία των κερμάτων από το μέγεθος αλλά και από τις χαράξεις και των χαρτονομισμάτων από το μήκος και το πλάτος τους.

Σελ. 56, κεφ. 41

Δεν ακούγεται περίεργο να διατηρηθεί το περιεχόμενο της σελίδας παρόλο που απευθύνεται σε βλέποντες μαθητές. Ο μαθητής με πρόβλημα όρασης δεν είναι αποκομμένος από το λεξιλόγιο αυτό.

Σελ. 97, κεφ. 79

Δεν είναι αδόκιμο να παραλειφθεί η άσκηση β. Η δραστηριότητα είναι δυνατή από μαθητή με πρόβλημα όρασης, αφού μπορεί να χρησιμοποιήσει όλα τα υλικά που υπαγορεύει η άσκηση και να γράψει το κείμενο των προσκλήσεων σε σελίδα Braille, την οποία και θα κολλήσει στην πρόσκληση.

Σελ. 108, κεφ. 89

Ο διδάσκων μπορεί να κάνει μια συζήτηση μέσα στην τάξη για τα ελληνικά έθιμα και να προσπαθήσει να δώσει περισσότερες πληροφορίες για αυτά στη μητρική γλώσσα των μαθητών ή διαφορετικά να ετοιμάσει μακέτες με το λαογραφικό υλικό και να τις παρουσιάσει στους μαθητές. Έτσι απτικά θα πάρουν μια «εικόνα» για το γαϊτανάκι, τη γκαμήλα, το αλογάκι, τον ξυλοπόδαρο.

Όμως, η δραστηριότητα «χρωμάτισε» στην οποία παραπέμπει το σύμβολο «πινέλο» παραλείπεται, διότι απευθύνεται αποκλειστικά σε βλέποντες μαθητές και δεν υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασής της.

5. ΣΥΜΒΟΛΑ

Ο οπτικοποιημένος τρόπος παρουσίασης της διδακτέας ύλης υποστηρίζεται και από τη χρήση συμβόλων που δηλώνουν δραστηριότητες. Τα σύμβολα αυτά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

αντικαθίστανται από τις αναφορές στις δραστηριότητες που υποδηλώνουν, ενώ κάποια δεν είναι δυνατόν να αντικατασταθούν.

- Τα σύμβολα:

«ακουστικά»,

«χείλη»,

«μολύβι»,

«ζευγάρι γυαλιά»,

«κλειδί του Σολ»

αντικαθίστανται από τις αντίστοιχες αναφορές στις δραστηριότητες που υποδηλώνουν:

«Ακούω»,

«Μιλώ»,

«Εντοπίζω – Συμπληρώνω», «Τραγουδάω».

- Τα σύμβολα:

«Παρατήρηση» με το «Γνωρίζω»

«Κύκλωμα» με το «Ψάχνω – Βρίσκω» και

«Ταύτιση» με το «Παίζω».

- Τα γραφικά που υποδηλώνουν τα πρόσωπα, τα γένη και τους αριθμούς των κλιτών μερών του λόγου αντικαθίστανται (όπου αυτό είναι απαραίτητο για την εμπέδωση του σχηματισμού των τύπων) από τους αντίστοιχους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας για τα πρόσωπα, από τα «αρσενικό – θηλυκό – ουδέτερο» για τα γένη και τους «ενικό – πληθυντικό» για τους αριθμούς.
- Τα σύμβολα: *, ≠, *, +, =, [], { }, < > απαλείφονται και αντικαθίστανται από τις αναφορές «αντίθετο», «παραλείπεται», «ισοδύναμο με ή ίδιο με», «δηλαδή», «φτιάχνουν», «και», ενώ για τον αστερίσκο το περιεχόμενό του τίθεται σε παρένθεση μετά το λήμμα στο οποίο αναφέρεται είτε χωρίς παρένθεση στο τέλος της σελίδας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Είναι προτιμότερο για τη διευκόλυνση του μαθητή με αναπηρία στην όραση το περιεχόμενου του αστερίσκου γενικά να δίνεται σε παρένθεση μετά το λήμμα στο οποίο αντιστοιχεί. Διαφορετικά χάνεται ο ειρμός της ανάγνωσης, διότι ο μαθητής πρέπει να διατρέξει όλο το κείμενο για να το εντοπίσει.

Τα σύμβολα «+» και «≠» στο: «Μικρός Αστερίας» αντικαθιστώνται από τα αντίστοιχα στη μητρική γλώσσα του μαθητή. Στα Λεξικά 3 και 4 το σύμβολο * αντικαθίσταται με το «TP», όπου TP συντομογραφία για το «τραγούδι». Στα περιεχόμενα το σύμβολο που υποδηλώνει τη διαδοχή των αριθμών «#» δεν αντικαθίσταται.

6. ΠΡΟΛΟΓΟΣ – ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ – ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Τα ακόλουθα δεδομένα που συναντώνται στα περισσότερα εγχειρίδια προσαρμόζονται ένα προς ένα ως εξής:

1. εξώφυλλο
2. οπισθόφυλλο
3. διδακτικό υλικό της σειράς «Αστερίας»
4. στοιχεία του εκδοτικού οίκου
5. συνεργάτες
6. αφιέρωση
7. πρόλογος
8. υπογραφή συγγραφέως
9. εισαγωγή
10. περιεχόμενα
11. γραμματική
12. λεξιλόγιο

Προτεινόμενη αλλαγή:

1. αν υπάρχει δυνατότητα, μπορεί ο «αστερίας» να αποδοθεί απτικά με τη βοήθεια του Pīaf,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

2. το οπισθόφυλλο δίνεται μόνο στη μορφή βλεπόντων,
3. το διδακτικό υλικό του «Αστερία» αφαιρείται,
4. τα στοιχεία του εκδοτικού οίκου μεταγράφονται,
5. τα ονόματα των συνεργατών αφαιρούνται,
6. προστίθενται:
 - ο λογότυπος του Κ.Ε.Γ.,
 - τα ονόματα των συνεργατών που είχαν την επιμέλεια για την προσαρμογή του διδακτικού υλικού για χρήση από μαθητές με αναπηρία στην όραση,
7. η αφιέρωση μεταγράφεται,
8. ο πρόλογος μεταγράφεται,
9. η υπογραφή της συγγραφέως δίνεται ολογράφως,
10. το κεφάλαιο «Γραμματική»:
 - καταλαμβάνει διαφορετική σειρά τόμων,
 - το περιεχόμενο αφαιρείται γιατί πιάνει πολύ χώρο και σελίδες στο Braille και γιατί δεν έχει χρηστική αξία για το μαθητή. Άλλωστε, μετά τη μεταγραφή το κάθε βιβλίο χωρίζεται σε πολλούς τόμους και άρα αλλάζουν και τα δεδομένα από τα περιεχόμενα,
11. το κεφάλαιο «Λεξιλόγιο»:
 - δίνεται σε ξεχωριστή σειρά τόμων,
 - τα γραφικά που υποδεικνύουν λέξη τραγουδιού και λέξη παραγγέλματος ασκήσεων καταργούνται και αντικαθίστανται από τα αντίστοιχα λεκτικά τα οποία τοποθετούνται στην αρχή των ενοτήτων μετά την αρίθμηση.

Τεκμηρίωση

Το βιβλίο Braille απευθύνεται αποκλειστικά στο μαθητή. Όταν επιλέγουμε υλικό για προσαρμογή και μετατροπή στη γραφή Braille, φροντίζουμε αυτό να είναι όσο το δυνατόν συνοπτικό προς διευκόλυνση του μαθητή.

ΑΣΤΕΡΙΑΣ 1-2-3 - ΓΡΑΠΤΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Γενικά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ο μαθητής δεν μπορεί να επέμβει στο βιβλίο ασκήσεων, καθώς οι σελίδες δεν αποσπώνται ώστε να περαστούν ξανά στη μηχανή Braille και δεν είναι εύκολο να υπολογιστεί η έκταση της απάντησης ώστε να δοθούν οι αντίστοιχοι κενοί χαρακτήρες κατά την εκτύπωση. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η χρήση τετραδίου ασκήσεων (σπιδάλ με σελίδες Braille) ή ντοσιέ όπου θα φυλάσσονται οι σελίδες Braille και θα φέρουν την ημερομηνία, το κεφάλαιο και τον αριθμό της άσκησης σε γραφή Braille (από το μαθητή) και σε γραφή βλεπόντων (από το διδάσκοντα).

Σημείωση:

Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία στην προσαρμογή των Γραπτών Ασκήσεων είναι η αναδιατύπωση των εκφωνήσεων ανάλογα με τη διαμόρφωση της άσκησης, η εκ παραλλήλου με το βιβλίο του μαθητή διατύπωσή τους, όπως και η εισαγωγή παραδείγματος κάθε φορά. Αυτό συγκεκριμενοποιεί το περιεχόμενο της άσκησης (ο μαθητής λαμβάνει την πληροφορία για τον τρόπο με τον οποίο θα κάνει την άσκηση), δημιουργεί αίσθημα σιγουριάς στο μαθητή και διευκολύνει την επίλυση της άσκησης.

ΑΣΤΕΡΙΑΣ 1,2, ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Για τη μεταγραφή του λεξιλογίου ισχύουν τα εξής:

- αφαιρούμε τον πρόλογο γιατί μπερδεύει το μαθητή (πιάνει πολλές σελίδες στην εκτύπωση Braille),
- αφαιρούμε τις δραστηριότητες που έχουν να κάνουν με χρωματισμούς (π.χ. «τα ζώα που αγαπώ», Αστερίας 1),
- κρατάμε στην αρχή τις συντομογραφίες,
- κρατάμε ως έχει το «Μαθαίνω να μεταφράζω»,
- αφαιρούμε τα αυτοκόλλητα γιατί δεν μπορούν να αποδοθούν σε Braille, καθώς είναι οπτική δραστηριότητα
- κατά τα λοιπά ισχύουν οι προσαρμογές που αναφέρονται στο ξεχωριστό αρχείο με τα λεξιλόγια.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

3. ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Αναγνώστης Οθόνης (screen reader): Εφαρμογή λογισμικού που εντοπίζει όλες τις μορφές κειμένου (ορατές ή κρυφές) στο γραφικό περιβάλλον χρήστη (εικονίδια, κουμπιά, κατάλογοι επιλογών, πλαίσια διαλόγου, λίστες, πλαίσια μηνυμάτων) ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή. Στη συνέχεια, αποστέλλονται στο σύστημα Μετατροπής Κειμένου σε Ομιλία, έτσι ώστε ο χρήστης να αντιλαμβάνεται ακουστικά το γραφικό περιβάλλον, να μπορεί να πλοηγείται με ακουστική υποβοήθηση σε αυτό και να ακούει το κείμενο. Ο χρήστης αντιλαμβάνεται ακουστικά ή/και απτικά τους γραφικούς χαρακτήρες και το γραφικό περιβάλλον. Επίσης, ο χρήστης μπορεί να λαμβάνει ακουστική επαλήθευση των χαρακτήρων που πληκτρολογεί. Ο αναγνώστης οθόνης μπορεί να έχει τη δυνατότητα να υποστηρίζει αρκετές γλώσσες, τις τυπικές εφαρμογές των MS-Windows, καθώς και δημοφιλείς εφαρμογές γραφείου.

Αποκωδικοποίηση: Η διαδικασία καθορισμού της προφοράς και σε κάποιο βαθμό της έννοιας μιας άγνωστης λέξης.

Απτικά Διαγράμματα (tactile diagrams): Τρισδιάστατα διαγράμματα που παράγονται είτε μέσω φωτοτύπησης, είτε μέσω εκτύπωσης σε θερμοευαίσθητο «εξογκούμενο χαρτί». Όταν το χαρτί περάσει μέσα από την ειδική συσκευή ανάγλυφων εικόνων, οι πιο σκουρόχρωμες επιφάνειες απορροφούν τη θερμότητα γρηγορότερα και εξογκώνονται. Με αυτό τον τρόπο μπορούν να παραχθούν απτικοί χάρτες, διαγράμματα και σχέδια.

Βαθμίδα Braille 1: Σύστημα συμβολισμού του κάθε γράμματος του αλφαβήτου με ανάγλυφες κουκίδες.

Βαθμίδα Braille 2: Σύστημα απαλοιφών και συντομεύσεων οι οποίες αντιπροσωπεύουν συνδυασμούς γραμμάτων ή και λέξεων με σκοπό την εξοικονόμηση χώρου και την επίτευξη γρηγορότερης ανάγνωσης και γραφής Braille. Σε πολλές χώρες δε χρησιμοποιείται.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Βιβλία Braille: Βιβλία τυπωμένα σε ειδικό χαρτί Braille. Αποτελούνται από περισσότερους του ενός τόμου εξαιτίας της ιδιομορφίας της εκτύπωσης Braille.

Εκτυπωτές Braille: Ηλεκτρονικές μηχανές ανάγλυφης γραφής Braille που παράγουν σε ειδικό χαρτί σελίδες ή ακόμα και βιβλία σε μορφή Braille. Κάποιοι έχουν δυνατότητα εκτύπωσης ανάγλυφων σχημάτων και συνδέονται με οποιοδήποτε ηλεκτρονικό υπολογιστή. Είναι απαραίτητη η συνεργασία τους με μεταφραστή Braille.

Εξάστιγμο: Το βασικό στοιχείο της γραφής Braille. Αποτελείται από έξι κουκίδες, ανά τρεις σε δυο στήλες. Ο κώδικας αποτελείται από εκείνες τις φόρμες που σχηματίζονται από τους συνδυασμούς των κουκίδων του εξάστιγμου. Το «πλαίσιο» μέσα στο οποίο σχηματίζονται οι φόρμες ονομάζεται «κελί» (cell). Αφαιρώντας από το εξάστιγμο 1 ως 5 κουκίδες, χωρίς να μεταβληθούν οι μεταξύ τους αποστάσεις δημιουργούνται 63 συνδυασμοί που αποτελούν τους χαρακτήρες του κώδικα.

Ηχητικές Εικόνες: Συνδυασμός ήχων με σκοπό την απόδοση του νοήματος των λέξεων. Επιτυγχάνεται με την παρουσίαση καταστάσεων ή τη δημιουργία εικόνων.

Κάρτες γραφής Braille: Κάρτες με λέξεις ή προτάσεις τυπωμένες στη γραφή Braille. Αποτελούν έναν τρόπο επίδειξης μιας χωρικής παρουσίασης της γραμματικής. Η αξία τους μπορεί να αποδειχτεί ανεκτίμητη στη διδασκαλία της διάταξης των λέξεων.

Κινητικότητα: Με τον όρο αυτό, συνήθως, ορίζεται η σωματική ικανότητα της κίνησής μας από το ένα μέρος στο άλλο. Δεν περιορίζεται μόνο στην ικανότητα του βαδίσματος, αλλά περιλαμβάνει και τις ικανότητες που επιστρατεύονται όταν βαδίζουμε, δηλαδή τις τεχνικές χρήσης του μαστουνιού, τη στάση του σώματος, τις τεχνικές για το ανέβασμα και το κατέβασμα της σκάλας, τις διαβάσεις στο δρόμο, τη χρήση των δημοσίων μέσων μεταφοράς κλπ.

Κώδικας Braille: Σύστημα γραφής και ανάγνωσης των τυφλών. Το όνομά του οφείλεται στον εφευρέτη [Λουδοβίκο Μπράιγ](#) (γαλλ. *Louis Braille*). Με τον κώδικα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Braille αποδίδονται γράμματα, μαθηματικά σύμβολα και μουσικές νότες με ανάγλυφες κουκίδες.

Κώδικας Nemeth: Κώδικας Μαθηματικών και Επιστημονικών Συμβόλων, ο οποίος από το 2003 έχει ενσωματωθεί επίσημα στο ελληνικό σύστημα γραφής Braille.

Λεπτή κίνηση: Η πρόσληψη των πληροφοριών μέσω των ανιχνευτικών κινήσεων των δακτύλων. Η ανάγνωση της γραφής Braille, εξαρτάται όχι μόνο από την αφή, όπως νομίζουν πολλοί αλλά και από την κίνηση. Το ακροδάκτυλο χρησιμοποιείται ως χωρικό πλαίσιο εντός του οποίου θα αναζητηθεί ο εντοπισμός των κουκίδων.

Μηχανή Braille: Μηχανικός γραφέας της Braille που λειτουργεί όπως μια γραφομηχανή. Το πληκτρολόγιό της αποτελείται από εννέα πλήκτρα. Το κεντρικό πλήκτρο είναι αυτό που χρησιμοποιείται για το κενό διάστημα και τα τρία αμέσως επόμενα - δεξιά και αριστερά - για τη γραφή των χαρακτήρων. Το καθένα από τα έξι αυτά πλήκτρα αντιστοιχεί σε μια κουκίδα του εξάστιγμου. Εκτός από τα πλήκτρα αυτά υπάρχει και ένα για τη μετακίνηση της γραφίδας προς τα πίσω όπως και αυτό για την αλλαγή σειράς. Άλλα στοιχεία της μηχανής είναι ο κοχλίας που τυλίγει το χαρτί, η κεφαλή εκτύπωσης, η λαβή μετακίνησης της κεφαλής, οι μοχλοί απελευθέρωσης του χαρτιού, ο σπινάλ κύλινδρος και τα δύο περιθώρια.

Πλοήγηση στη σελίδα: Η κίνηση του χεριού και των δακτύλων πάνω στη σελίδα Braille με σκοπό την ανίχνευση πληροφοριών.

Προσανατολισμός: Πρόκειται για τη διαδικασία χρήσης των υπολοίπων αισθήσεων (ακοή, γεύση, αφή, όσφρηση) προκειμένου να προσδιορίσει κάποιος τη θέση του στο χώρο, δηλαδή το να γνωρίζει πού βρίσκεται και πώς θα φτάσει εκεί που θέλει, ιδιαίτερα σε μη οικεία περιβάλλοντα.

Σβηστικό γραφής Braille: Ξύλινο αντικείμενο με στρογγυλεμένη αιχμή με το οποίο ο χρήστης μπορεί να απαλείφει τη γραφή Braille πάνω στο χαρτί.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Σελίδα Braille: Είναι μεγαλύτερου πάχους και βαρύτερη από την κοινή σελίδα ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ανάγλυφης εκτύπωσης των χαρακτήρων. Οι διαστάσεις της είναι περίπου 28 εκ. κατά πλάτος και 28-30 εκ. κατά ύψος. Χωράει 25 γραμμές και κάθε γραμμή αποτελείται από 40-42 χαρακτήρες.

Τετράδιο Braille: Ειδικό Τετράδιο που αποτελείται από φύλλα γραφής Braille τα οποία δένονται μεταξύ τους με σπирάλ. Στο σκληρό, χάρτινο εξώφυλλο ο μαθητής μπορεί να γράψει στη γραφή Braille τα στοιχεία του.

Τόμος Braille: Αποτελείται από 40-60 σελίδες Braille. Αποτελεί κατάτμηση ενός βιβλίου βλεπόντων. Φέρει την εξής σελιδοποίηση: αριθμός σελίδας Braille: επάνω δεξιά, αριθμός σελίδας βιβλίου: επάνω αριστερά .

Τύφλωση: Ο όρος χρησιμοποιείται για να δηλωθεί μερική ή ολική απώλεια όρασης (απουσία φωτός). «Νομικώς τυφλά άτομα» είναι τα άτομα των οποίων η οπτική οξύτητα του καλύτερου οφθαλμού και με την καλύτερη οπτική διόρθωση δεν μπορεί να ξεπεράσει το 20/200 ή αν το οπτικό πεδίο είναι περιορισμένο σε τόξο μικρότερο των 20 μέτρων.

Braille [Μπράιγ ή Μπρέιλ]: Η αποτελεσματικότερη μέθοδος γραφής για τους τυφλούς, καθολικά χρησιμοποιούμενη και αναγνωρισμένη από την UNESCO.

PIAF: Συσκευή παραγωγής ανάγλυφων γραφικών για εκπαιδευτικούς κυρίως σκοπούς. Η λειτουργία του παρομοιάζεται με αυτή ενός φωτοτυπικού. Η διαφορά έγκειται στο ότι το αντίγραφο είναι ανάγλυφο. Για την εκτύπωση χρησιμοποιείται θερμοευαίσθητο μικροκαψουλικό χαρτί. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκμάθηση απλών σχημάτων και εννοιών και εξοικείωσης με το χειρόγραφο κείμενο και την υπογραφή. Είναι επίσης δυνατή η χρήση του για παραγωγή μικρών ανάγλυφων χαρτών περιορισμένης δυνατότητας, όπως για παράδειγμα τον ανάγλυφο χάρτη – οδηγό ενός κτιρίου κλπ. Με τη **βοήθεια** του PIAF μπορεί κάποιος να αντιληφθεί την διάταξη των αντικειμένων που προβάλλονται στην οθόνη του

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ηλεκτρονικού υπολογιστή όπως και κάθε άλλη σχετικά πολύπλοκη δυσδιάστατη διάταξη.

Read Ask Put into ...: «Διάβασε, Αναρωτήσου, Διατύπωσε». Ενισχυτικός μηχανισμός απομνημόνευσης με τον οποίο ο μαθητής αναπτύσσει την ικανότητα να συνοψίζει μέσω της ανάγνωσης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Πηγές:

Παπαδόπουλος, Κ. (2005). *Τύφλωση και Ανάγνωση, Διαβάζοντας με την Αφή*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.

«Άκου και Άγγιξε»: ένα βασικό πρόγραμμα εκμάθησης Αγγλικών για τα Άτομα με Προβλήματα Όρασης, *Μεθοδολογία Διδασκαλίας Ξένης Γλώσσας σε Άτομα με Προβλήματα Όρασης, Socrates, Lingua*.

<http://www.fte.org.gr/html/mobil.htm>

<http://access.uoa.gr/nemeth>

<http://e-bility.gr>

el.wikipedia.org/wiki/Κώδικας_Μπράιγ

Για το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, © 2014-2015

Στο πλαίσιο της Πράξης:

**«ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΛΛΗΝΟΜΑΘΕΙΑΣ:
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗ
ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ/ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΩΣ ΞΕΝΗΣ/ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος:

Ι. Ν. Καζάζης

Παραδοτέο: Προσαρμογή υλικού για τη διδασκαλία, εκμάθηση, πιστοποίηση της ελληνικής σε άτομα με αναπηρίες

Η ομάδα εργασίας:

Κατερίνα Αθανασιάδου, Επιστημονική συνεργάτιδα του Κ.Ε.Γ., Διδάσκουσα και Επιστημονική Υπεύθυνη στο Κ.Ε.Α.Τ. Θεσσαλονίκης Πτυχίο Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Α.Π.Θ., Μ.Δ.Ε. στη Διδακτική & Μεθοδολογία

Δήμητρα Ζούμα, Επιστημονική συνεργάτιδα του Κ.Ε.Γ., Διδάσκουσα στο Κ.Ε.Α.Τ. Θεσσαλονίκης, Εκπαιδεύτρια στον Ελληνικό Κώδικα Braille, Πτυχίο Ιστορίας και Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.

Υπεύθυνες Παραδοτέου: Άννα Κοκκινίδου & Μαρία Δημητρακοπούλου (Υ.Π. διετέλεσαν επίσης οι : Γεωργία Ματζουλά, Κυριακή Σπανού & Δημήτριος Τζιμώκας)